

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้สภาวะแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการปฏิรูประบบราชการในปัจจุบัน ทำให้ทุกหน่วยงานทั้งภาคเอกชน ราชการและรัฐวิสาหกิจ ต้องมีการปรับตัวและกำหนดกลยุทธ์ในการทำงานใหม่ รวมทั้งจัดหาเครื่องมือทางด้านการจัดการเข้ามาช่วยในการบริหารงานมากขึ้น ระบบการควบคุมภายใน เป็นเครื่องมือด้านการจัดการประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาช่วยในการบริหารงาน และเป็นกลไกพื้นฐานสำคัญของกระบวนการกำกับดูแลการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุลดอุปสรรค เนื่องจากระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการป้องกันและรักษาทรัพย์สินของหน่วยงานช่วยให้การใช้ทรัพยากรของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การปฏิบัติงานในขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในปัจจุบัน หากหน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) ไม่มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม โอกาสเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานของหน่วยงานจะมีมาก ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีหลายกิจการ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน สถานประกอบการ และธุรกิจต่าง ๆ หรือแม้รัฐวิสาหกิจบางแห่งเกิดการรั่วไหล หรือเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ซึ่งรวมถึงการล้มละลายของกิจการ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือขาดระบบการควบคุมภายในที่ดี ขาดการประเมินความเสี่ยง และจัดกิจกรรมควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ตลอดจนการไม่สามารถตรวจพบข้อผิดพลาด ซึ่งเหตุการณ์เหล่านั้นล้วนไม่เป็นผลดีต่อหน่วยงาน ดังนั้นผู้บริหารระดับสูงซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและมาตรการควบคุมของหน่วยงาน จึงควรจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่เหมาะสม ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พุทธศักราช 2544 (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2544) รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกระดับในหน่วยงานควรให้ความร่วมมือและสนับสนุนปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานที่กำหนดขึ้น และพัฒนาให้ระบบควบคุมภายในดังกล่าวทันสมัยอยู่เสมอ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ได้กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 35 โดยมีได้กำหนดขอบ วัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะ ตัวแทนนิติบุคคลจึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหาร จัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษา พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) อย่างเคร่งครัด และควรระมัดระวัง ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ผู้อำนวยการสถานศึกษาพึงให้ความสำคัญและเคร่งครัดต่อการจัดระบบ การเงิน การบัญชี การพัสดุภายในสถานศึกษาโดยให้อยู่บนพื้นฐานของหลักความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้เพราะในปัจจุบันมีองค์กรอิสระหรือหน่วยตรวจสอบจากภายนอก ซึ่งกฎหมาย ให้อำนาจไว้ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งองค์กรเหล่านี้ เมื่อตรวจพบการกระทำความผิดแล้ว สามารถระบุโทษให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจลงโทษได้ โดยไม่มีการสอบสวน เหมือนกับกระบวนการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ

ส่วน นฤมล สะอาด โฉม (2548, หน้า 16) ได้สรุปว่า ความเสี่ยงทางการเงิน เหตุการณ์ ที่ประเทศไทยได้รับบทเรียนราคาแพงที่สุด คือ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 สถาบันการเงิน หลายแห่งถึงขั้นล้มละลายไปด้วยเหตุผลหลัก คือ การไม่มีมาตรการและเครื่องมือสำหรับใช้ในการ บริหารความเสี่ยงทางการเงินที่ดี หลังจากเหตุการณ์วิกฤติเศรษฐกิจ ธนาคารในประเทศไทย หลายแห่งได้เริ่มจัดตั้งฝ่ายบริหารความเสี่ยงขึ้นมาเพื่อบริหารความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ของธนาคาร ภายใต้งานกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันทางการเงินอื่น ๆ ต่างก็เริ่มให้ความสำคัญ กับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร สำหรับเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงทางการเงิน เช่น ตราสารอนุพันธ์ ก็ได้รับการพัฒนาขึ้นหลังจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเครื่องมือใน การบริหารความเสี่ยงทางการเงินเหล่านี้เปรียบเสมือนดาบสองคม หากเครื่องมือเหล่านี้ถูกนำไปใช้ ไม่ถูกต้องหรือผิดวัตถุประสงค์ เครื่องมือเหล่านี้ก็จะกลายเป็นแหล่งความเสี่ยงใหม่ได้

นอกจากนี้การบริหารความเสี่ยงนับว่าเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะภาคราชการ ซึ่งแตกต่างจากภาคเอกชนดังที่ นฤมล สะอาด โฉม (2549, หน้า 2) ได้กล่าวว่า หน่วยงานราชการนั้น มีภารกิจหลักและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่แตกต่างกัน รวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ในเชิงลึก ทำให้ไม่สามารถกำหนดกรอบแนวทางในการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจนได้ เพราะต้องแตกต่างกัน ตามภารกิจหลักของหน่วยงานซึ่งสิ่งที่สามารถทำได้คือ การกำหนดกลุ่มความเสี่ยงว่าอย่างน้อยต้อง พิจารณากลุ่มความเสี่ยงในเรื่องใดบ้างซึ่งได้มีการกำหนดไว้แล้ว โดยยึดตามแนวทางที่ต่างประเทศ ทำกับส่วนราชการและแนวทางของ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินที่สำคัญ ได้แก่ ความเสี่ยงทางการเงิน เนื่องจากความเสี่ยงอาจนำไปสู่ผลเสีย หรือความสูญเสียต่อองค์กรได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้บริหารขององค์กร จึงต้องเข้าใจความเสี่ยงที่องค์กรเผชิญอยู่ เพื่อที่จะเลือกวิธีที่เหมาะสมใน

การบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่องค์กรสามารถรองรับได้ และทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้การตัดสินใจภายใต้สภาวะที่มีความเสี่ยง กับสภาวะที่มีความไม่แน่นอนนั้นแตกต่างกัน โดยมีเส้นแบ่งอยู่ที่จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจ โดยการตัดสินใจที่ไม่มีข้อมูลนั้น เป็นการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน ซึ่งก็เหมือนกับการเดานั้นเอง ดังนั้น จึงต้องมีการเก็บข้อมูลเพื่อรองรับการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง ซึ่งเป็นการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยง ทำให้ประสิทธิภาพหรือผลจากการตัดสินใจ ได้ผลลัพธ์ที่น่าเชื่อถือมากกว่าการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน

สำหรับ ฌูพร พันธุ์อุดม (2549, หน้า 58) ได้สรุปว่า การดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะมีความใหญ่หรือเล็ก ไม่ว่าจะมีความซับซ้อนของโครงสร้างองค์กรอย่างไร ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมนอกหรือภายในองค์กร เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว บางครั้งก็ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร ถ้าผู้บริหารสามารถปรับกระบวนการปฏิบัติงานและกลยุทธ์ให้ทัน โอกาสที่มีอยู่ บางครั้งก็ส่งผลกระทบต่อองค์กรในด้านลบ หากผู้บริหารไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น อาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการอยู่รอดขององค์กร หรือผลกระทบต่อสถานะการเงิน ชื่อเสียงและภาพพจน์ที่ดีขององค์กร หรือแม้แต่กระทบต่อการดำรงไว้ซึ่งคุณภาพ การบริการหรือบุคลากรในองค์กร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารที่จะต้องรับทราบและเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินกิจการ รวมทั้งต้องหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะรับมือหรือจัดการกับความเสียหายเหล่านั้น เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าในทางปฏิบัติคงไม่สามารถที่จะหาวิธีลดความเสี่ยงทุกชนิดจนเป็นศูนย์ได้ ความสำคัญจึงอยู่ที่อย่างไร้ผู้บริหารจะสามารถจัดการควบคุมความเสี่ยง ไม่ให้มีผลกระทบต่อการทำงานจนเกิดความเสียหายที่สำคัญ

นอกจากนี้ นิรภัย จันทรสวัสดิ์ (2551, หน้า 10-11) ได้สรุปว่า ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีผลต่อองค์กร การเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีเหตุแห่งความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นเหตุที่เกิดจากภายในองค์กรหรือเป็นเหตุที่ปัจจัยภายนอกองค์กร เหตุแห่งความเสี่ยงนี้มีผลกระทบต่อองค์กรตั้งแต่เล็กน้อยถึงขั้นล้มละลาย ดังนั้นองค์กรต้องเข้าใจและเข้าถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ และองค์กรได้ดำเนินการควบคุมภายในอย่างพอเพียงเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น

จากรายงานการควบคุมภายในของโรงเรียนบ้านแม่हनหลวง (2552) ได้สรุปว่า การควบคุมภายในของผู้บริหารระดับส่วนงานย่อย จากการประเมินการควบคุมภายในของโรงเรียน

สำหรับงวดตั้งแต่ วันที่ 1 ตุลาคม 2551 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2552 เป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมภายในที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด มีความเพียงพอ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน อย่างไรก็ตามยังคงมีจุดอ่อนหลายประการที่มีนัยสำคัญด้านงบประมาณการเงิน คือ บุคลากรที่ทำหน้าที่ทางการเงินไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานการเงินและบัญชีของโรงเรียน รวมทั้งขาดการนิเทศด้านการบริหารงานงบประมาณ และที่ผ่านมาพบว่าการบริหารด้านการเงินและการบัญชีได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ให้รับผิดชอบทั้งด้านการเงินและการบัญชีในคนเดียวกัน นอกจากนี้ ชั่วโมงสอนของครูผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินมาก ทำให้ครูผู้นั้นทำหน้าที่ในงานการเงินได้ไม่เต็มที่ และถูกต้อง ในส่วนของงานพัสดุมีการจัดซื้อพัสดุประเภทสิ้นเปลืองมากเกินไป คณะครูเห็นว่า ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ การดำเนินงานพัสดุ-ครุภัณฑ์ของสถานศึกษาบางส่วนยังไม่ถูกต้องตามระเบียบทางราชการที่ว่าด้วยการพัสดุ บางครั้งไม่มีการตรวจสอบ การรับ-การจ่ายพัสดุ หรือตรวจนับพัสดุ และการจัดทำเอกสารค้างหนี้ยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ถูกต้องตามระเบียบวิธีการดำเนินงาน และบางครั้งไม่เสร็จตามกำหนดเวลา และบุคลากรที่รับผิดชอบในด้านการจัดทำบัญชีจัดทำเอกสารไม่สอดคล้องกับการรับการเงิน ซึ่งจุดอ่อนเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ จากรายงานการควบคุมภายในของ โรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง (2553) ได้สรุปว่า การประเมินการควบคุมภายในของโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง สำหรับงวดตั้งแต่ วันที่ 1 ตุลาคม 2552 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2553 โดยได้ดำเนินการตามแนวทางการติดตามประเมินผลการควบคุมภายในของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งกำหนดอยู่ในเอกสารคำแนะนำ การจัดทำรายงานการควบคุมภายในตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในพุทธศักราช 2544 (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2544) ข้อ 6 และระบบการควบคุมภายในของส่วนงานการเงินและพัสดุ ได้จัดให้มีขึ้นตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าการดำเนินงานของโรงเรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการทำงานและการใช้ทรัพยากร ซึ่งรวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สินการป้องกันหรือลดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล การสิ้นเปลืองหรือการทุจริตด้านความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินการดำเนินงาน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับมติคณะรัฐมนตรีและนโยบายซึ่งรวมถึงระเบียบปฏิบัติของฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตามยังคงมีจุดอ่อนหลายประการที่มีนัยสำคัญ คือ ด้านงบประมาณการเงิน การเบิกจ่ายงบประมาณไม่ตรงตามกำหนดเวลาของแผนปฏิบัติการและการใช้เงินที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบของการเงิน ในส่วนงานพัสดุไม่สามารถตรวจสอบราคานำร่องได้ ไม่สามารถเลือกสินค้าเพราะสินค้ามีจำนวนน้อย เจ้าหน้าที่

พัสดุไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้ สภาพแวดล้อมของการควบคุมของงานแต่ละงานโดยภาพรวมมีการควบคุมที่ยังไม่เหมาะสม หน้าที่ขอบข่ายของงานไม่ชัดเจน ด้านการประเมินความเสี่ยงในสำนักงานย่อย ฝ่ายงานการเงินและพัสดุได้มีการประเมินความเสี่ยงตามวิธีกำหนดตามเอกสารคำแนะนำ การนำมาตราฐานการควบคุมภายในไปใช้ในเชิงปฏิบัติ และใช้แบบประเมินองค์ประกอบของมาตรฐานการควบคุมภายในของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน แต่อย่างไรก็ตามบุคลากรยังขาดความเข้าใจในการประเมินความเสี่ยง อาจทำให้การวิเคราะห์ความเสี่ยงไม่ถูกต้องเท่าที่ควร ส่วนกิจกรรมการควบคุมยังมีไม่เพียงพอ กิจกรรมย่อยในบางกิจกรรมยังไม่มี การควบคุม ไม่มีการระบุความเสี่ยงในทุกจุดที่สำคัญ บุคลากรบางคนไม่ปฏิบัติตามวิธีการควบคุม โดยเคร่งครัด ดังนั้น ภาพรวมของสำนักงานย่อยฝ่ายการเงินและพัสดุ การควบคุมอาจยังบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ไม่ดีเท่าที่ควร หรือยังมีข้อผิดพลาด ข้อบกพร่องเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงหรือการควบคุมอยู่ซึ่งต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

จากการสัมภาษณ์ กาญจนา แสงชัย (2554) หัวหน้ากลุ่มบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้กล่าวว่า การบริหารงานงบประมาณมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ บุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบด้านงานการเงินและเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชียังขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบวิธีการจัดทำและไม่มี ความชำนาญในงานเอกสารทางการเงิน เพราะส่วนใหญ่จะเป็นครูที่เพิ่งบรรจุใหม่ ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานยังไม่มี ประกอบกับอีกทั้งสภาพบริบทของโรงเรียนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูง ห่างไกลทุรกันดาร การเดินทางค่อนข้างลำบาก ครูที่มาอยู่บางคนได้รับงานการเงิน-บัญชี แต่อยู่ไม่นานเกิน 2 ปีก็ย้ายไปดำรงตำแหน่งที่อื่น ทำให้การดำเนินงานนี้ไม่ต่อเนื่อง ต้องเปลี่ยนคนดำเนินการอยู่เรื่อยไป นอกจากนี้บุคลากรยังขาดการเข้ารับการอบรมในเรื่องของงานการเงิน-บัญชี นอกจากนั้นการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้ง ก็ยังมีผลต่อการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี ซึ่งบางครั้งการบริหารด้านการเงินมักขาดการกำกับดูแล ติดตามให้เป็นปัจจุบันทำให้เอกสารเสร็จล่าช้า ตลอดจนโรงเรียนมีระบบควบคุมภายในที่ยังไม่ค่อยเหมาะสม ขาดการประเมินความเสี่ยง และไม่มีการดำเนินการบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

สำหรับการสัมภาษณ์ ณัฐนันท์ ก้องกังวาลไกล (2554) รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง ได้ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานพัสดุและครุภัณฑ์บางส่วนยังไม่ถูกต้องตามระเบียบทางราชการที่ว่าด้วยพัสดุ ไม่มีการตรวจสอบการรับ-การจ่ายพัสดุหรือตรวจนับในวันสิ้นงวด บุคลากรที่รับผิดชอบขาดความชำนาญและความชัดเจนในการปฏิบัติงานนอกจากนั้น การจัดทำเอกสารสั่งหนียังมีการจัดทำได้ไม่สมบูรณ์ครบถ้วนและบางครั้งเสร็จไม่ทันตามกำหนดเวลาเนื่องจากมีปัญหา เช่น ขาดใบเสร็จรับเงินที่ไม่มีเลขประจำตัวผู้เสียภาษี ขาดใบส่งของและ

เอกสารประกอบการดำเนินงานอื่น ๆ ซึ่งผลตามมาก็คือ การไปจ่ายค่าภาษีอากรที่ช้าเกินกำหนดทำให้ต้องถูกปรับ นอกจากนั้นการทำเอกสารดำเนินงานบางโครงการหรือกิจกรรมซึ่งโรงเรียนมอบให้ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นคนดำเนินการดำเนินงาน แล้วนำส่งเอกสารไปให้เจ้าหน้าที่ ซึ่งก็พบปัญหา ก็คือ เอกสารดำเนินงานมีการดำเนินการไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำให้ต้องกลับไปแก้ไข ดังนั้น ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานย่อมมีมากขึ้น

จากที่กล่าวมาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เป็นสิ่งสำคัญและเป็นองค์ความรู้ให้กับสถานศึกษาทุกระดับในการนำไปใช้เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหา และลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยการนำวิถีทางมาประยุกต์ใช้ ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษานั้นมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษาโดยรวม และจากความเป็นมารวมถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจและได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของสถานศึกษา รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อองค์กรด้านการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่การเงิน-บัญชี และเจ้าหน้าที่พัสดุ และครูผู้สอน จำนวน 7 คน ของโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2554

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านการเงินของโรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยพิจารณา ตามลำดับขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ดังนี้ คือ (1) ด้านการระบุความเสี่ยงด้านการเงิน (2) ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเงิน (3) ด้านการประเมินความเสี่ยงด้านการเงิน (4) ด้านการประเมินตัวเลือก และ

(5) ด้านการติดตามผล ซึ่งผู้ศึกษาได้นำกรอบขอบเขตด้านเนื้อหาจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารความเสี่ยง ของชัยเสถียร พรหมศรี (2550, หน้า 20-37) โดยได้ยึดตามกรอบทั้งหมดอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการระบุความเสี่ยงด้านการเงิน (2) ด้านการประเมินความเสี่ยงด้านการเงิน (3) ด้านการประเมินตัวเลือก และ (4) ด้านการติดตามผล นอกจากนั้นผู้ศึกษาได้ไปสัมภาษณ์ผู้ที่ปฏิบัติงานการเงิน โดยตรงภายในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจิมพัฒนา อำเภอมะเเฒ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอให้เพิ่มกรอบขึ้นอีก คือ ด้านการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเงิน ซึ่งทำให้ได้มาทั้งหมด 5 ด้านตามที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพของบริบทของโรงเรียนที่ได้นำการบริหารความเสี่ยงมาประยุกต์ใช้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นิยามคำศัพท์ เฉพาะไว้ดังนี้

ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือการกระทำใดๆซึ่งอาจเกิดผลลัพธ์ในด้านลบหรือเป็นผลลัพธ์ที่ไม่ต้องการ ทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบเพื่อลดความเสี่ยงอาจเกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อโรงเรียน โดยการจัดการกับความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่โรงเรียนยอมรับได้ และบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนเป็นสำคัญ

การบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน หมายถึง กระบวนการในการป้องกันและลดโอกาสการสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น จากการดำเนินงานด้านการเงินของโรงเรียน โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้ คือ การระบุความเสี่ยงด้านการเงิน การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเงิน การประเมินความเสี่ยงด้านการเงิน การประเมินตัวเลือก และการติดตามผล

การระบุความเสี่ยงด้านการเงิน หมายถึง การบ่งชี้เหตุการณ์ความเสี่ยงทางการเงินที่เกิดขึ้น โดยความเสี่ยงอาจเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อเป้าหมายของโรงเรียน

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเงิน หมายถึง การเจาะลึกถึงปัญหา สาเหตุ และผลกระทบของความเสี่ยงทางการเงิน

การประเมินความเสี่ยงด้านการเงิน หมายถึง การพิจารณาข้อโอกาสของความสูญเสียว่าเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยง

การประเมินตัวเลือก หมายถึง การเลือกวิธีการหรือเทคนิคในการรับมือกับความเสี่ยงด้านการเงิน ได้แก่ การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง การควบคุมความเสี่ยง การคงไว้ซึ่งความเสี่ยง และการถ่ายโอนความเสี่ยง

การติดตามผล หมายถึง การที่ผู้บริหาร โรงเรียนดูแลจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอย่าง ต่อเนื่องและประเมินวิธีการที่ใช้เพื่อรับมือกับความเสี่ยงเป็นระยะ รวมทั้งปรับปรุงเทคนิคเหล่านั้น ในกรณีที่มีความจำเป็น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษานี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหาร ความเสี่ยงด้านการเงินของ โรงเรียนบ้านแม่หงานหลวง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งเป็น แนวทางให้สถานศึกษา รวมทั้งองค์กรทางการศึกษาโดยทั่วไป สามารถนำผลข้อมูลไปใช้ในการศึกษา รวมถึงนำไปใช้ปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงภายในหน่วยงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป